

godina XXVIII • broj 3 • Split 1993

CARITAS POLITICA

U katoličkoj zajednici Italije, duboko potresenoj neslavnim silaskom s političke scene kršćanske demokracije, rastočene korupcijom, ima mnogo onih koji su došli do uvjerenja da odnos kršćana i politike ne bi više trebao biti posredovan stranačkim okupljanjem kršćana. No, ta donekle shvatljiva razmišljanja, ne baš malog broja talijanskih katolika, uklapaju se u raspoloženje koje dijele toliki kršćanski krugovi na Zapadu. Riječ je u biti o jednom proširenom idejnom trendu, koji, ohrabren navodno mršavim rezultatima demokršćanskog iskustva, inzistira na legitimnoj autonomiji stvorenja, pa tako i politike, i na transcendenciji Kraljevstva Božjega naspram svih unutarpovijesnih političkih projekata, čija ostvarenja, svojom većom ili manjom neprimjerenošću, vrlo često kompromitiraju polazišno nadahnuće, pa tako i ono evanđeosko. Imajući u vidu takvo stanje duhova u Europi, i nije čudo da je, gledano u cjelini, prepoznatljiva prisutnost kršćana u politici "kršćanskih" zemalja razvijenog Zapada izgubila dosta na brojnosti, a još više na političkoj djelotvornosti.

Nama se, međutim, čini da takva razmišljanja boluju od neprihvatljive isključivosti. Slažemo se da iz više poprilično očitih razloga nisu prihvatljive takve kršćanske stranke koje bi bile političko-institucionalna emanacija crkvene zajednice i koja bi poradi toga nad njima imala pravo patronata, pa bio on i veoma diskretan. No, to nikako ne znači da ne treba i dalje imati razumijevanja za stranačko udruživanje kršćana u politici, koji bi se na to odlučili slobodno, na vlastitu odgovornost, a ne u ime crkvene zajednice. Naime, sama dinamika evanđeoske poruke kao i proročki naboj kršćanske vjere stvaraju prostor za samoinicijativno političko udruživanje pojedinih kršćana. Da bi evanđeosko nadahnuće i proročki poziv kršćanske zajednice stvarno doprinijeli rješenju konkretnih društvenih problema, kršćani nužno moraju u svom djelovanju napustiti razinu

općeg i načelnog, a to se u redovitim okolnostima demokratskog društva najdjelotvornije zbiva na razini političkog posredovanja. Naime, bez političke analize primjerene stvarnosti i bez djelatnog posredovanja na razini političkih institucija (stranke, sindikati, ekološka udruženja, itd.) pojedinog društva ili međunarodne zajednice nije moguće pronaći trajna i odgovarajuća rješenja gorućih problema društvenog suživota. Međutim, tim problemima crkvene zajednice u demokratskim društvima najčešće pristupaju prizivajući načelne etičke kriterije ili pak na razini karitativnog djelovanja. Crkva kao zajednica sjećanja, iskustva, nade i nije po sebi prikladan prostor za formuliranje odgovarajuće političke strategije utemeljene na svestranoj analizi problema. Njoj najčešće ne stoje na raspolaganju spoznajno-teoretski, a niti praktični instrumenti, kojima bi svoju karitativnu briznost pretočila u "caritas politica", tj. u ljubav koja ima i svoju konkretnu političku učinkovitost na razini demokratskih struktura vlasti. Caritas spiritualis, milostinja, humanitarna pomoć nisu dovoljni. Oni ustvari često puta prikrivaju političku nemoć kršćana, njihov bijeg od zahtjevnijeg suočenja s problemima pa i nedostatak djelatne vjere.

Dakle, kršćanski "caritas", ako želi biti dosljedan, mora u konačnici poprimiti politički lik. Međutim, za to su potrebni zreli kršćani, koji su u stanju formirati kršćanski prepoznatljive političke ambijente u kojima će, zahvaljujući solidnom teoretskom umijeću i dobroj profesionalnoj organiziranosti, evanđeosko nadahnuće, karitativni zanos i proročka odlučnost biti ugrađeni - jasno, nikada savršeno, već više ili manje fragmentarno - u politička traganja za djelotvornim rješenjem svih odsudnih životnih problema.

Na našoj vlastitoj koži smo iskusili što znači oslabljena nazočnost i nedovoljna djelotvornost značajnih političkih udruga kršćana na razini nacionalnih politika u Europi. Naspram hrvatske pa i bosansko-hercegovačke tragedije europski kršćani, većinom lišeni organizacijskih pretpostavki za jednu dublju i primjereniju analizu "ad hoc" konkretnih zbivanja na našem tlu, svode svoj doprinos najvećim dijelom na moralno zgražanje, humanitarnu pomoć i neučinkovitu ekumensku retoriku u stilu: "Mir sada". Istovremeno, ono odlučujuće u svemu tome, tj. politike svojih zemalja glede Hrvatske, zapadni kršćani velikim dijelom prepuštaju drugima, tj. onima koji u ime globalnih strateških interesa, masonskih afiniteta, povijesnih simpatija ili čak u ime okorjele emotivne privrženosti povijesno opovrgnutoj socijalističkoj utopiji sustavno i bez grizodušja zapostavljaju temeljna etička načela. Tima drugima nepolitičke kršćanske inicijative su pružale neku vrst dimne zavjese za njihovu i te kako učinkovitu makjavelističku politiku na Balkanu. Uostalom, zar nije poznato da baš ti drugi redovito teroriziraju i zdušno podržavaju trend suprostavljanja formiranju političkih stranaka kroz koje bi evanđeosko nadahnuće moglo dati svoj doprinos državno-pravnom oblikovanju suživota? Pritom ukazuju na navodnu nepolitičnost kršćanske specifičnosti.

Nasuprot tome imamo primjer Svete Stolice, koja je svojim političkim ponašanjem naspram Hrvatske i Bosne i Hercegovine pokazala da u suočenju s temeljnim dilemama i problemima društva nije dovoljno ponavljati opća evanđeoska i humanitarna načela, već treba povući konkretne političke poteze. Ti njeni potezi su utemeljeni na svestranoj političkoj analizi određenog problema, u ovom slučaju balkanskog sukoba, ali oni isto tako predstavljaju nastojanje da se na razini povijesne prakse djeluje u skladu s temeljnim odrednicama kršćanske antropologije. Vatikanska država i njena diplomacija nije, dakle, ostala na razini neučinkovite humanitarne retorike, već je svoje etičke prosudbe odjelotvorila na razini konkretne politička odluke.

Nažalost, kako čusmo i vidjesmo, dobar dio europskih crkvenih zajednica, a pritom mislim prvotno na katoličke zajednice u pojedinim zemljama, nije slijedio vatikansko razmišljanje i djelovanje. To upućuje nesumnjivo na podosta uznapredovalo slabljenje stvarne društvene važnosti i učinkovitosti katolika, ali i kršćana uopće, u zemljama Europe kao i na očito rastuću depolitiziranost njihove nazočnosti. Kod mnogih uvjerenih kršćana je uhvatio korijen neki kvazignostički strah od kontaminacije "prljavom politikom". No, tom pogubnom fenomenu se treba odlučno suprotstavljati. Kršćanima ne treba odricati pravo pa i dužnost da učine sve kako bi ljubav rođena za euharistijskim stolom zaživjela i kao "politička ljubav", koja ipak predstavlja privilegirani oblik učinkovitog suočenja s kompleksnim problemima suvremenih društava. Naprotiv, valja ohrabrivati samoinicijativna nastojanja pojedinih kršćanskih grupa da u politici, dakle, na području umijeća mogućega, što više očuvaju prepoznatljivu vezu s vlastitim iskustvom Riječi.

Dr. Marin Barišić, profesor Svetog pisma na Teologiji u Splitu i župnik župe Spinut (Split), imenovan je 3. kolovoza 1993. godine pomoćnim biskupom Nadbiskupije splitsko-makarske. Biskupsko ređenje obaviti će se u nedjelju 17. listopada u konkatedrali sv. Petra u Splitu.

Srdačno čestitamo!

Našemu novoimenovanom biskupu želimo Božju pomoć u budućoj pastirskoj službi.

Uredništvo